

Konverents „Teistmoodi tulevik“ • 13.06.2018

Riigivalitsemise ja e-riigi stsenaariumid

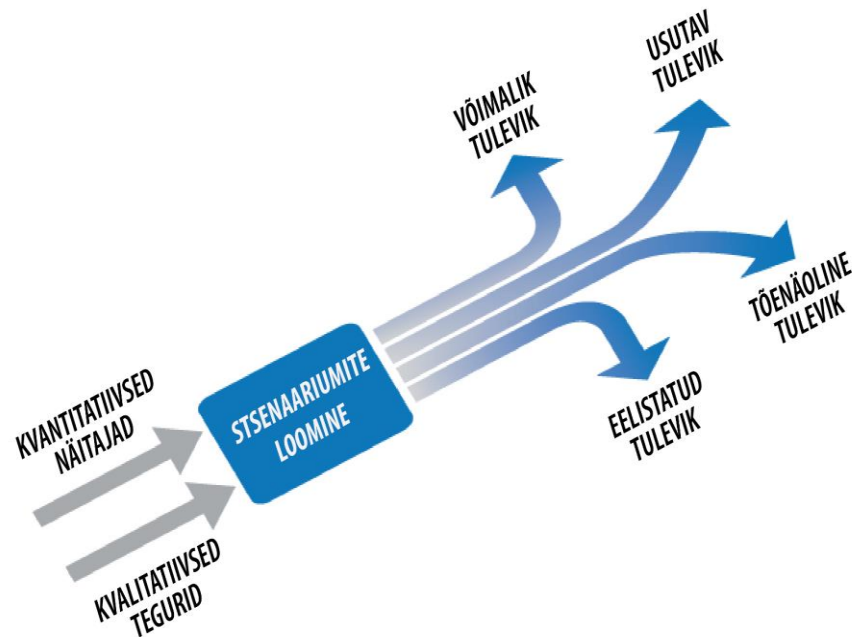
Meelis Kitsing

Arenguseire Keskuse uuringute juht

Sissejuhatus

Stsenaariumid aastani 2030:

- Institutsionaalsete ja tehnoloogiliste muutujate koosmõju
- Välised ja sisemised, subjektiivsemad ja objektiivsemad tegurid
- Vahend arutelu stimuleerimiseks ja otsustuskohtade tuvastamiseks
- Kuidas jõuda kodanikke kaasava, tõhusa ja muutusi arvestava valitsemise juurde?

Protsess ja meetod

Metodoloogiline mitmekesisus ja erinevate valdkondade esindajaid kaasav:

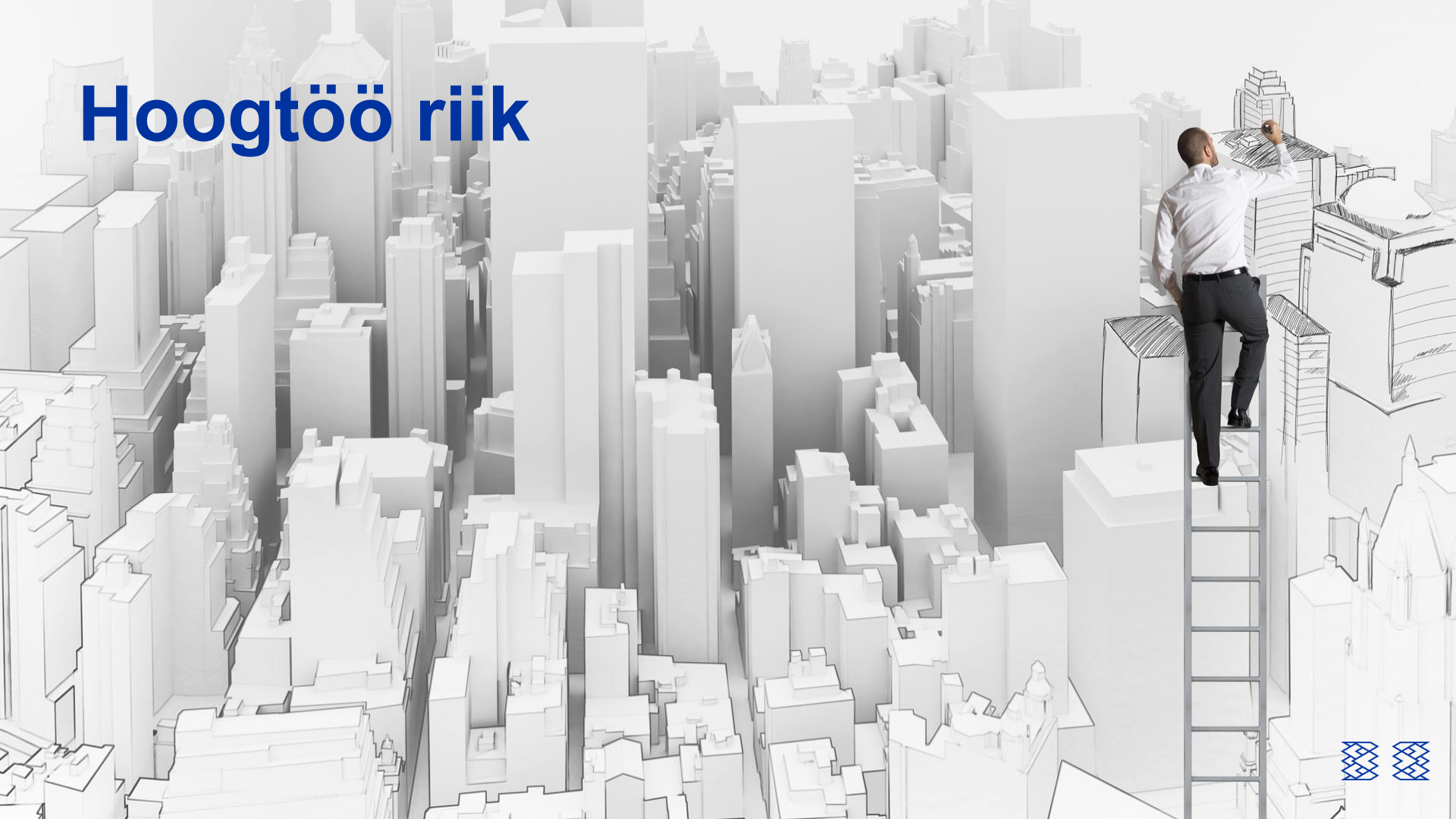
- Töörühmad konverentsil „Teistmoodi Tulevik“ juunis 2017
- Kirjanduse ülevaade ja analüüs Eesti riigivalitsemise ja e-riigi kohta
- Ekspertide töötoad stsenaariumite loomiseks märts-mai 2018
- Vaheettekanded ja arutelud Riigikogu komisjonides, akadeemilistel konverentsidel ja mujal
- Otsustuskohtade arutelu juhtkomisjonis

Stsenaariumid 2030

Hoogtöö riik

Institutsioonid

Tsentraliseeritud ja väle valitsemine suure eelarvesurve tingimustes:

- Keskkvalitsuse roll suureneb prioriteetsetes küsimustes
- Riigikogu roll on tagasihoidlik, v.a. üksikutes strateegilistes küsimustes
- KOVide fiskaalautonoomia ja roll kohalike otsuste tegemisel ja kaasamisel väheneb

Toimimine

Suuri läbimurdeid prioriteetsetes küsimustes kerge saavutada:

- Riigi toetus ja rahastus suurprojektide ellu viimiseks kasvab (sillad, tunnelid, teed, tehased), kuid piiratud eelarve tingimustes
- Teenuste pakkumise tõhustamine ja uute lahendustega eksperimenterimine

Digiteerimine

Teatud valdkondade eelisarendamine, mujal kulude kokkuhoid:

- Üldiselt standardiseeritud lahendused, mõnede eranditega
- Suur- ja avaandmete kasutamise soosimine, kuid ebaühtlus „silotornidest“ tingituna
- Digiidentiteedi ebaühtlane areng ja mitmekesistumine, erasektori lahenduste suur konkurents

Öövaht riik

Institutsioonid

Tsentraliseeritud ja kaalutlev valitsemine suure eelarvesurve tingimustes:

- Keskvalitsuse roll suureneb ainult teatud valdkondades, kuna üldiselt riik tõmbub tagasi
- Riigikogu roll väheneb, rahastamist ja liikmete arvu kärbitakse
- KOVide fiskaalautonoomia väheneb ning neid liidetakse kulude kärpimiseks

Toimimine

Riigi eesmärk ei ole saavutada suuri läbimurdeid, vaid ennast kokku tõmmata:

- Riik ei vii suurprojekte ellu (sillad, tunnelid, teed, tehased), kuna see pole tema ülesanne, kuid erasektori suurprojektid on soositud
- Pakutakse ühetaolist baasteenust üksnes piiratud valdkondades ja suur osa teenuseid erastatakse
- Teenuste kvaliteedis ja kättesaadavuses tekivad erisused demograafia ja geograafia baasil

Digiteerimine

Ühtne lähenemine teatud valdkondades:

- Oluline on digiteerimise abil kulude kokkuhoid ja bürokraatia vähendamine
- Samas on digiteerimise ulatus piiratud, et riik selle abil liigselt ei sekkuks ega suunaks
- Suurandmete kasutamine on raskendatud, kuna on oht rikkuda privaatsust
- Riigi digiidentideedi kasutamine on piiratud, kuna maandatakse privaatsuse ja turvalisuse riske. Erasektori lahendused pakuvad tõsist konkurentsi.

Ettevõtlik riik

Institutsioonid

Tsentraliseeritud ja väle valitsemine väikese eelarvesurve tingimustes:

- Keskvalitsuse rolli suur kasv strateegiliste projektide algatajana
- Riigikogu roll väheneb otsuste tegemise kiiruse huvides
- KOVide fiskaalautonoomia ja roll kohalike otsuste tegemisel ja kaasamisel väheneb, v.a. Tallinn ja Tartu, keda kaasatakse strateegilistesse projektidesse

Toimimine

Riik käitub kui ettevõtja, viies ellu suurprojekte ja arendades olulisi teenuseid:

- Riigi toetus ja rahastus suurprojektide ellu viimiseks kasvab olulisel (sillad, tunnelid, teed, tehased).
- Prioriteetseid teenuseid nagu haridus eelisarendatakse. Teistele pööratakse vähem tähelepanu

Digiteerimine

Digiteerimine kasvab ja strateegilisi valdkondi eelisarendatakse:

- Oluline roll teenuste pakkumisel ja poliitikate suunamisel
- Suur- ja avaandmete kasutamiseks suudetakse ületada „silotornide“ seatud piire parema koordinatsiooni abil
- Digiidentiteedi arendamine on oluline prioriteet ja soositakse koostööd avaliku ja erasektori vahel globaalsete ambitsioonide täitmiseks. E-residentide arv kasvab massiliselt

Hoolekandja riik

Institutsioonid

Tsentraliseeritud ja kaalutlev valitsemine väikese eelarvesurve tingimustes:

- Keskvalitsus on süsteemne ja detailne, sekkub inimeste igapäevaellu ja algatab ettevõtluses strateegilisi projekte
- Riigikogu roll kasvab kõneparlamendina otsuste legitimeerimisel, suureneb Riigikogu rahastamine
- KOVide roll ei muutu – kuigi nende olulisust formaalselt rõhutatakse

Toimimine

Suuri läbimurdeid raske saavutada:

- Suurprojektid (sillad, tunnelid, teed, tehased) ei ole prioriteet, kuna võivad elukeskkonda kahjustada
- Teenuste puhul on rõhk laiapõhjalisel kvaliteeditõusul, püütakse vältida erisusi

Digiteerimine

Andmete abil juhtimine ja teenuste pakkumine tsentraalselt:

- Suurandmete abil paremate teenuste ja ennetava poliitika kujundamine on prioriteet ja takistused ületatakse keskse juhtimise abil
- Samas riik monopoliseerib kogutud andmeid ja ei soosi koostööd erasektoriga avaliku sektori andmete kasutamisel – kuigi sunnib erasektorit jagama andmeid avaliku sektoriga
- Digiidentideedi kasutamist Eesti siseselt soositakse, kuid koostööd erasektoriga ja globaalseid ambitsioone mitte. E-residentsuse programm pannakse kinni

Võrgustunud riik

Institutsioonid

Hajutatud ja kaalutlev valitsemine:

- Keskvalitsuse roll väheneb ja otsuseid delegeeritakse allapoole
- Riigikogu roll suureneb ja muutub kodanikke kaasavaks tööparlamendiks
- KOVide fiskaalautonoomia suureneb ning nad muutuvad oluliseks kohalike otsuste tegemisel ja kaasamisel

Toimimine

Suuri läbimurdeid raske saavutada:

- Huvide mitmekesisus ei võimalda suurprojekte ellu viia (sillad, tunnelid, teed, tehased)
- Teenused mitmekesistuvad ja erinevate pakujate variatsioon suureneb.

Digiteerimine

Mitmetahuline ja kaasav:

- Rõhk nii teenustel kui ka kaasamisel demokraatlikesse protsessidesse, sh teenuste koostamine
- Suur- ja avaandmete kasutamine erinevatel tasanditel koostöös erasektori ja kogukondadega
- Erinevad juhtimismudelid ja sellest tulenev ebaühtlus
- Digiidentiteedi kandjate mitmekesisustumine. E-residentsuse edasiarendamine.

Otsustuskohad

- Individualiseeritus vs universaalsus
- Osalemine ja kaasamine vs riigijuhtide suunised
- Otsustamine: alt üles vs ülalt alla
- Strateegiline juhtimine vs lühiajaline paindlikkus
- Solidaarsus vs panusepõhisus
- Legitiimsus vs rahulolematus
- Tööparlament vs kõneparlament

Aitäh!

meelis.kitsing@riigikogu.ee

riigikogu.ee/arenguseire

Arenguseire Keskus

